

(המשך מעמוד 31)

אבנרי: אמרת זאת במכתב הזה?
סאדאט: כן, בכתיבה שלי, במכתבי לקארטר.
איוז פעולה נועזת? עדיין לא ידעתי. זה היה בתת-
ההכרה שלי. כאשר קראתי שבגין ביקר אצל צ'אוס'סקו,
שאלתי את צ'אוס'סקו מייד אם אני יכול לבוא ולבקר
אותו.

אתה יודע שיש שם מחוז בשם סיני? מחוז סיני.
ברומניה.

אבנרי: באמת?
סאדאט: כן! יש שם מחוז בשם סיני. מדוע הוא
נקרא כך? מפני שמלך רומניה בנה שם שני מינורים,
לפי הדגם של סנטהקתרין. לכן זה נקרא סיני,
ברומניה.

המחוז הזה הוא הררי, ירוק, יש שם הרים כמו בטירול
באוסטריה. זהו אחד המקומות היפים ביותר בעולם כולו.
אני אוהב אותו. גם מפני שזה נקרא סיני.

יש גם שני ארמונות שנבנו עליידי המלך. אחד הוא
ארמון לאורחים, ותמיד, כשאני מבקר ברומניה, אני
מתבודד שם במשך יומיים או משהו כזה, ביגלל ההרים
הירוקים. זה משהו נהדר.

ובכן, מייד שלחתי מכתב לצ'אוס'סקו. הוא ענה שאני
אתקבל בברכה בכל עת שתראה לי. ואני נסעתי.
אחרי צ'אוס'סקו שיכנע אותי, התחלתי לחשוב על
פרטי היוזמה שלי. אותה, "פעולה נועזת" שלי, שעל
הצורך בה כתבתי לקארטר. באותה שעה זה לא היה עדיין
מגובש.

אבנרי: ברומניה.
סאדאט: לא ברומניה, לא. ברומניה זה לא היה
עדיין מגובש.

זה התחיל להתגבש אצלי, חלקית, בשמי תורכיה.
נסעתי באותה עת מרומניה לאיראן, לבקר את השאה,
והטיסה ארכה כחמש שעות, מבוקרשט לטהראן. טסנו
מעל לתורכיה, מעל להרי ארטס. אני זוכר שהבטתי מבעד
לחלון בהרי ארטס, כי — איני יודע אם אתה יודע זאת

החשדנות היא הטבע השני של כל רוס. בוודאי יש לכם אותה בעייה אצל היהודים הרוסיים!

או לא — שם היה המבול בזמנו של נוח, והתיבה של
נוח היתה שם, על הר ארטס.
ובכן, הסתכלתי דרך החלון, וכל העניין התחיל להתגבש
בראשי.
אולם לא הגעתי לשום דבר סופי עד שחזרתי לקאהיר.
בדרך ביקרתי אצל השאה, ולאחר מכן, בסעודיה, אצל
המלך. חזרתי למצרים, ושם גיבשתי סופית את הרעיון
של יוזמתי.
אבנרי: אני סבור שאין לזה תקדים היסטורי ביכלל.
סאדאט: ביכלל.
אבנרי: כתבתי בשעתו שהדבר היחידי שאני יכול
להשוותו לביקור זה הוא דריכת האדם הראשון על אדמת
הירח.
סאדאט: כן.

אבנרי: הייתי רוצה להציג לך שאלה היפותטיות:
מה היה קורה, לדעתך, אילו חי גמאל עבד אל-נאצר עוד
עשר שנים? האם משהו מכל זה היה קורה?
סאדאט: אני בטוח! אני בטוח! משהו. אני לא
יכול לאמר שזה היה קורה כך. אך משהו היה מתרחש.
ומדוע?

אתה זוכר, בשנה שבה הוא מת, הוא התחיל לכוון
את הדרישה שלו ישר אל הנשיא האמריקאי, בפעם
הראשונה מאז המפלה שלנו. באחד במאי 1970, בשנה
שבה נפטר, הוא אמר בנאומו בחגיגה-הפעלים: אני קורא
למר ניכסון כך וכך, ואתה צריך לבוא ולעשות את
שלך, ואם אינך מסוגל — אנא, אמור לנו בגלוי שאינך
מסוגל לעשות זאת.

ומדוע? מייד אחרי המפלה שלנו ב-1967 — אולי
קראת זאת בזיכרונות שלי — אנחנו נתנו לסובייטים
את הזכות לדבר בשמנו. למה? הם תמיד מלאים ספקות.
החשדנות היא הטבע השני של כל רוס. בוודאי יש לכם
אותה בעייה אצל היהודים הרוסיים, זה מוכרח להיות.
זה טבע שני אצלם, גם תחת שילטון הצאר וגם תחת
שילטון הקומוניסטים.

מייד אחרי המפלה שלנו הרגשנו שהסובייטים הם
רגישים מאד כלפי המגעים שלנו עם ארצות-הברית.
אנחנו ניתקנו את היחסים עם ארצות-הברית. ובכן, נאצר
החליט על כך (לתת לסובייטים לדבר בשם מצריים), ואני
הייתי היחידי בהנהגה שידע על כך. הוא לא יכול היה
לספר זאת לאחרים, ביגלל סיבות מסוימות. הנחנו לי-
סובייטים לדבר בשמנו.

הסובייטים היו אז היחידים שסיפקו לנו נשק, והיה
עלינו לבנות מחדש את כוחותינו. אחרי מפלה זו. לכן
החליט נאצר להרגיע אותם ולשחרר אותם מכל ספק.
הוא אמר להם: אתם תטפלו בעניין שלנו אצל האמריקאים,
וכל מה שתשיגו — אנחנו מוכנים לקבל.

אולם באחד במאי 1970 קרא נאצר רישמית ופומבית
לניכסון. מדוע?
הסובייטים נהגו בו בהתאם לאופיים, בצורה זדונית...
חודשיים לפני מותו חזר נאצר מברית-המועצות, אחרי

הרעיון של 'זומתי' התגבש אצלי לראשונה בשמי תורכיה, כאשר הסתכלתי מבעד לחלון המסוס בהר ארטס

שהות של 21 ימים שם. אני כיהנתי באותו זמן כממלא-
מקום הנשיא, הפלתי לכם אז 12 פאנטומים שלכם. קראו
לזה "טבח הפאנטומים".
ובכן, כשנאצר חזר מביקור זה, אמרתי לו במכונית,
בדרך מגמלה-העופה לביתו, "היית שם 21 ימים. נראה
שסידרת שם את הכל והשגת הסכם מלא עם הסובייטים."

שער "העולם הזה" במוח נאצר *

הוא השיב: "אנור, ברית-המועצות היא — הוא אמר
זאת באנגלית — a hopeless case (עניין אבוד). קיבלתי
בקרמלין את יוזמת רוג'רס, בנוכחות כל המנהיגים הר-
סובייטיים!"

הוא סיפר שברונייב היה עצבני מאד, קפץ ממקומו
ושאל את נאצר: "האם אתה מוכן לקבל פיתרון של
האמריקאים?" על כך ענה לו נאצר: "אחרי שנהגתם
בי כפי שנהגתם, אני מוכן לקבל פיתרון של השטן!"

הסובייטים הם דוגמתיים. אצלם הכל שחור-לבן. או שאתה סוכן שלהם. או שאתה נגדם.

כך הוא קיבל בקרמלין את יוזמת רוג'רס... בשעה
* שהיה מבוסס על הידיעה הסודית שעבד-אל-נאצר
היה בעיצומו של תיכנון מהלכי-שלום.
** הנשיא השתמש במילה אנגלית vicious.

... יוזמת רוג'רס, על שם שרה-החוף האמריקאי ויל-
יאם רוג'רס, הביאה באוגוסט 1970 לטיוט מילחמת-ההתשה.
יש להבדיל בינה ובין "תוכנית רוג'רס" מהשנה הקודמת,
שהתוותה קווים להשגת שלום כולל במרחב, ושנדחתה
על-ידי ממשלת גולדה מאיר.

שאני כאן, בתפקידי כממלא-מקום הנשיא, דחיתי את
יוזמת-רוג'רס והכרזתי על כך רישמית. אבל כשחזר
נאצר וסיפר לי את הסיפור אמרתי לו: "אין לנו ברירה
אלא לקבל יוזמה זו."

אבנרי: הקשבתי פעם לראיון שהעניק נאצר בפבר-
ואר 1970 לעיתונאי אריק רולו מלה מונד. זה לא פורסם
מעולם, מפני שנאצר, אחרי שהעניק לרולו ראיון ארוך
מאד, ביקש ממנו שלא לפרסם את רובו. זה נמשך שעתיים-
שלוש. הקשבתי להקלטה. נאצר אמר שהוא מוכן לעשות
שלום עם ישראל. רולו שאל אותו: "האם זה כולל
גם יחסים דיפלומטיים ומיסחריים?" ונאצר אמר: "אחרי
זמנ-מה, כן." זה מוקלט.

סאדאט: אני בטוח שאילו היה חי (הוא היה עושה
זאת), ביגלל היחס של ברית-המועצות. הסובייטים, כפי
שאתה יודע, הם דוגמתיים. אצלם הכל שחור-לבן, או
שאתה סוכן שלהם, או שאתה נגדם.

אבנרי: כל הקומוניסטים הם כך. זה במנטליות
שלהם.

סאדאט: כן, גם (ג'ון פוסטר) דאלס האמריקאי היה
כזה *.

אבנרי: אדוני הנשיא, מה היית רוצה לאמר לתנועת-
השלום בישראל? מה עליה לעשות, לדעתך — חוץ מאשר
להחליף את הממשלה בישראל, והרי את זה אינך יכול
לאמר.

סאדאט: סליחה!?

אבנרי: חוץ מאשר להחליף את השילטון בישראל,
ואת זאת אינך יכול לאמר.

סאדאט: (פורץ בצחוק רם): לא! לא! זה עניין
פנימי שלכם!

הייתי רוצה לאמר להם זאת: אל לנו לעצור באמצע

נאצר אמר לברונייב: "אחרי שנהגתם בי כפי שנהגתם, אני מוכן לקבל פיתרון של השטן!"

הדרך! עלינו להמשיך, ביחוד אחרי מה שנעשה כבר
עליידי העם המצרי והעם הישראלי — המעשה שנרשם
בהיסטוריה כנקודת-מיפנה!
אבנרי: תודה רבה, אדוני הנשיא.

(כאן היתה השיחה צריכה להסתיים. אולם הנשיא
אל-סאדאט המשיך לדבר וחזר לנקודה שהועלתה בראשית
השיחה).

סאדאט: זאת תהיה אפתעה לרבים, גם בישראל
וגם בארץ שלי, שאני רוצה ללכת לכנסת ולהגיד להם:
יש לנו עכשיו נורמליזציה, יש לכם שגריר בקאהיר,
היורגא נינוחים. מה אתם עושים?

אבנרי: דרושה התחלה חדשה.
סאדאט: בישראל.

אבנרי: בישראל, השלב הראשון הגיע לסימומו.
לפני חודשיים אמרתי למר בגין בכנסת: כידיד אני
מייצע לך להתפטר ב-26 בפברואר, כאשר השגריר הר-
ישראלי יגיש את כתב-האמנתו לנשיא מצריים. זוהי
תחנה בדרך, סימומו של שלב. מה שעשית הוא הישג
היסטורי. היית ראש ממשלת-ישראל כאשר זה קרה.
אך בשלב הבא — השלב הפולטיני — אינך יכול לפעול.

תישארו בהיסטוריה כמי שעשה שלום עם האומה הערבית
הגדולה הראשונה, והנח למישהו אחר להתקדם מכאן.
לא הצלחתי לשכנע אותו.

סאדאט: (צוחק): טוב, אילו הייתי במקומו... אתה
באמת מתח את אוזני...

כי לעצור באמצע הדרך... מי יסיים את מלאכת-
השלום יזכה בכל התהילה, ובגין לא יזכה בשום חלק
של התהילה אם יעצור באמצע הדרך.

אבנרי: אם תצליח לשכנע את מר בגין לתת לפלס-
טינים אוטונומיה אמיתית, אתה גיבור יותר גדול מכפי
שאתה חושב.
סאדאט: אני לא חושב את עצמי לגיבור, אורי.
לעולם לא!

אבנרי: אבל אתה גיבור. כל אחד יכול לפתוח
במילחמה, אך מעטים מאוד-מאוד היו מסוגלים לעשות
מה שאתה עשית בנובמבר (1977).

מנהיגים רבים פתחו במילחמות, במצבים קשים מאוד,
וקיבלו החלטות קשות במילחמה. אך לקבל החלטה כזאת
למען השלום — זה דבר מיוחד במינו. אין לזה תקדים
אמיתי בהיסטוריה. ביקורו של ניכסון בסין הוא כאילו
וכאפס בהשוואה לזה.

* ג'ון פוסטר דאלס היה שר-החוץ של הנשיא דווייט
אייזנהואר בשנת ה-50, והוא שדחף ביחסו הנוקשה והגם
את מצריים לזוויותיה של ברית-המועצות.
** הנשיא אמר: you really pulled his leg.